

Allgemeine botanische Zeitung.

Nro. 25. Regensburg, am 7. Juli 1835.

I. Original - Abhandlungen.

*Beobachtungen und Bemerkungen über die Gattung
Mentha — besonders der in Europa vorkommen-
den Species, als Entwurf zu einer Monographie
dieser Gattung. Synoptische Darstellung von Hrn.
Dr. C. A. Fingerhuth in Esch bei Enskirchen.*

1. *Mentha sylvestris*, foliis ovatis subsessili-
bus serratis subtus tomentosis vel glabris, floribus
spicatis, calycibus subconicis hirtis, staminibus variis.

Caulis simplex vel ramosus, tomento vario ob-
situs vel glabriuseculus. Folia sessilia vel breviter
petiolata, magis minusve serrata basi integra vel
dentata, quoad longitudinem latitudinemque varia,
in utraque pagina magis minusve tomentosa et
per formas intermedias varias in perfectam folii
glabritiem transeunt. Apparet interdum quoque lu-
xuriante folii lamina illius peripheria crispata, et sic
formam illam, quae sub *M. crispa* et *crispata* apud
varios auctores occurrit, repraesentat. Dentes ca-
lycini villis magis minusve longis ac densis vestiti
interdum cum calycibus colorati. Spicae cylindra-
ceae densae vel basi interruptae interdum capituli-
formes. Stamina maximam partem exserta.

Flora 1835. 25.

B b

Synonyma :

Mentha sylvestris Linn., Sm., Willd., Gmel.
M. villosa Hoffm., *M. mollissima* Borkh., *M. canescens* Roth, *M. candicans* Crantz, *M. reflexifolia* Opiz, *M. undulata* Willd., *M. gratissima* Roth et auctor quor., *M. foliosa* Opiz, *M. crispa* et *crispata* auctorum, *M. hortensis* Opiz, *M. hirta* Beck., *M. cordifolia* Opiz, *M. laevigata* Willd., *M. Halteri* Gmel., *M. nemorosa* auctor. quor.

Sequentes formae intermediae, polymorphae ac maximaee variabilis speciei, memorabiles afferam, nempe :

a. Foliis oblongis.

* *Foliis oblongis vel ovato-oblongis basi sub-integris inaequaliter grosse serratis subsessilibus supra pubescentibus subtus cano-villosis, spicis densis cylindraceis obtusis.*

Mentha villosa Hoffm., Sole, Nees ab E., *M. incana* W., *M. sylvestris* var. auctor. quor.

a.) dentibus calycinis aequalibus subulatis villoso, staminibus inclusis.

b.) dentibus calycinis inaequalibus lanceolato-subulatis pilis mollioribus ciliatis, staminibus exsertis.

c.) foliis supra cano-pubescentibus subtus albotomentosis plus minusve rugosis, calycis dentibus aequalibus subulatis, staminibus exsertis.

M. sylvestris Schreb. Gmel. auctorumque quor.

Caulis plerumque rubet, 4-angulus, villosulus, ramosus, altus. Folia inferiora superioribus majora, basi magis integra, petiolo brevissimo inter-

dum subnullo, tomentoqne vario. Calyces longe pedicellati, pedicellis tenuibus subvillosis. Corolla pallide purpurea, majuscula.

** Foliis oblongis basi angustioribus rotundatis serratis majoribus petiolatis, spicis oblongo-subcylindricis basi interdum interruptis acuminatis. *M. canescens* Roth, Pers., Nees ab E., *M. Halleri* Gmel., *M. nemorosa* Hell., *M. pallida* Nees ab E., *M. gratissima* L.

- a.) Foliis majoribus remote serratis petiolatis supra cano-pubescentibus subtus albo-tomentosis, spicis densis majoribus candidantibus, corollis vix calyce majoribus, staminibus inclusis, caule ramoso angulis alba lanugine tecto. *M. pallida* N. ab E., *M. micrantha* F. in litt. *M. sylvestris* J. Besser.
- b.) Foliis minoribus acuminatis serratis basi angustioribus subintegris subpetiolatis, supra pubescentibus subtus albo-tomentosis, spicis densis minoribus, staminibus exsertis, caule ramosissimo.
- c.) Foliis sub lanceolato-oblongis acute serratis subpetiolatis, supra subpubescentibus subtus tomento albo denso vestitis, spicis laxis basi interruptis, corollis majusculis, staminibus exsertis, caule subsimplici angulis piloso et plerumque ad foliorum insertiones alba lanugine tecto. *M. sylvestris* β. Besser. (ad Menth. virid. transiens).
- d.) Foliis superioribus sessilibus, inferioribus brevi

petiolatis, supra laete virescentibus subtus et praecipue basin versus cano-tomentosis vel canis, spicis laxis brevioribus, caule stricto subsimplici vel simplicissimo pubescente. *M. gratissima L.* (?)

e.) Foliis ovato-oblongis vel ovato-lanceolatis serratis subsessilibus acutis glabriusculis, spicis laxis interruptis, dentibus calycinis hirsutis, caule simplici vel ramoso angulis pilis sparsis magis minusve obsito. *M. viridis* auctor. quor.

1.) Foliis grosse serratis latioribus glabris, caule simplici, floribus in spicam gracilem verticillato-interruptam dispositis. *M. laevigata W.*

2.) Foliis cuspidato-serratis undulatis crispis glabris, floribus verticillato-spicatis vel verticillato-capitatis. *M. crispata Schrad.* *W. Böningh.* *M. crispa* auctor. *M. cordifolia* et *hortensis Opiz.* *M. hercynica Röhl.* ?

B. Foliis subcordatis.

* Foliis cordato-ovatis subsessilibus aequaliter serratis supra subtusque pubescentibus, floribus spicatis, spicis cylindraceis, calycibus (pedicellisque) villosis, staminibus variis. *M. nemorosa Willd.*, *M. sylvestris Schldl.* ex part. *M. sylvestris* var. *Sm.* *M. gratissima* et *dumetorum* auctor. quor. *M. nepetoides Lej.*

a.) Caule stricto subsimplici viloso, foliis late ovatis acutis basi cordatis acute et aequaliter serratis subsessilibus supra pubescentibus subtus cano-subtomentosis, spica longa basi in-

terrupta superne densa acuminata, staminibus exsertis.

- 1.) Foliis ovatis acuminatis basi cordatis sessilibus cuspidato-serratis complicatis crispis supra cano-pubescentibus subtus albido-tomentosis, caule subsimplici.
- 2.) Foliis latis ovatis cuspidato-serratis undulatis crispis, inferioribus subrotundo-cordatis superioribus ovatis longe acuminatis cano-tomentosis, caule ramosissimo, spicis densis basi interruptis acuminatis, staminibus inclusis. *M. crispa* Geiger, *M. nemorosa crispa* N. ab E.
- b.) Caule ramoso subvilloso, foliis angustioribus sessilibus acute serratis supra pubescentibus subtus cano-pubescentibus, supremis (rameis) ovatis acentis subrugosis, spicis cylindraceis interruptis, staminibus subinclusis.
- c.) Caule ramoso villoso-hirto, foliis ovatis basi subcordatis acutis sessilibus inaequaliter et cuspidato-serratis rugosis undulatis supra cano-pubescentibus subtus albido-villosis, supremis plerumque subrotundo-cuspidatis. *M. undulata* W., *M. sylvestris* var. Sm. ?
- 1.) Spicis longioribus cylindricis basi interruptis, staminibus exsertis. *M. undulata* N. ab E., *M. gratissima* Roth.
- 2.) Spicis densis acuminatis interdum basi interruptis brevioribus, pedicellis calycibusque minus villosis, staminibus inclusis.

v. *Foliis ellipticis.*

Foliis ovato-ellipticis basi cordatis rugosis, inferioribus obtusis, superioribus ovatis sessilibus inaequaliter serratis, serraturis patentibus, supra pubescentibus subtus albido-tomentosis, caule erecto simplici vel ramoso villoso, spicis gracilibus densis basi interruptis acuminatis, calyce subcampanulato pedicellisque hirtis. M. nemorosa rotundifolia F. in litt.

Folia hujus seriei varia, semper autem ad latitudinem vergentia; ovata quoque occurunt, saepius cordata et per ellipticam in subrotundam obtusamque folii formam transeunt. — Ad hanc seriem M. velutina Lej. quoque pertinere videtur.

Hab. in ruderatis humidis paludosis, ad fossas et fluviorum ripas etc.

2. *Mentha rotundifolia.* *Foliis ellipticis obtusis rugosis crenatis supra subpilosis subtus villosis, calycibus hirtis subpedicellatis campanulatis, floribus spicatis, spicis acuminatis densis. M. rotundifolia Sm. Willd. β. Pers., M. rugosa Roth, M. suaveolens Ehrh. ? — Distinctam hanc speciem non nisi variet. M. sylvestris esse mihi non persuadetur.*

b.) *Foliis minoribus magisque rugosis.*

c.) *Foliis rugosis margine undulatis subtus caule que magis villosis.*

1.) *Staminibus inclusis, spicis gracilioribus densis.*

2.) *Spicis basi interruptis longioribus, staminibus exsertis.*

Caules pilosi seu villosi. Folia elliptico-sub-

rotunda obtusa crenata; stolonum folia interdum serrata. Spicae graciles, longae, densae, quandoque interruptae. Flores albi vel rubelli. Calyx parvus undique hirtus, dentibus lanceolatis.

Hab. in ruderatis humidis, ad fossas et viarum margines.

3. *Mentha divaricata* Lag. Spreng. Syst. veg.
Foliis ovato-lanceolatis serratis utrinque incano-tomentosis, spicis interruptis, pedunculis calycibusque hirsutiusculis, staminibus exsertis.

Hab. in Hispania.

4. *Mentha lavandulacea* Willd. en. h. b.
Foliis linear-lanceolatis subintegerrimis complicatis sessilibus utrinque incano-tomentosis, spicis cylindraceis basi interruptis, pedunculis calycibusque villosis, staminibus exsertis.

Hab. in Hispania.

5. *Mentha piperita*. Foliis ovato-oblongis acutis serratis petiolatis subglabris, spicis oblongis obtusis basi interruptis, pedicellis dentibusque calycis glabri pubescentibus, staminibus variis.

Caulis erectus ramosus, angulis scaber. Folia ovata vel ovato-oblonga acuta, supra glabra subtus subpubescentia vel omnino glabra et margine tantum remote serrato-scabra.

Hab. in aquosis.

6. *Mentha balsamea* Willd. en. h. b. Foliis ovato-lanceolatis petiolatis argute serratis basi integerrimis subtus leviter pubescentibus, spicis ey-

lindrieis interruptis, pedunculis hirsutis, calycibus
basi glabris.

Hab. in Italia.

(Haec species potius mihi varietas *M. piperitae*
esse videtur.)

7. *Mentha aquatica*. Foliis ovatis serratis petiolatis hirsutis vel glabris, floribus capitatis vel verticillatis et verticillato-capitatis, foliis bractealibus verticillis subbrevioribus, calycibus subconicis striatis hirsutis vel glabris.

Radix ut in caeteris repens, longa, in locis paludosis longissima. Caulis $\frac{1}{2}$ — 2 - pedalis simplex vel ramosus, firmus, erectus vel flaccidus flexuoso, altitudine et pubescentia uti omnes plantae partes maxime variabilis. Folia petiolata, ovata, oblonga, cordata vel etiam subrotunda, obtusa acutave, crenata et serrata vel plicata quoque obveniunt. Inflorescentia varia, capitata vel verticillato-capitata et verticillata. Flores pedicellati umbellato-fasciculati, fasciculis inferioribus pedunculatis axillaribus verticillos aut in apice capitula formantibus. Calyces hirsuti vel pubescentes vel glanduloso-punctati. Pedicelli hirsuti, pilosi, scabri vel glabrescentes. Stamina inclusa vel exserta. Caetrum planta quoque colorata occurrit.

Synonyma :

Mentha hirsuta L., Willd., Roth, DeC., *M. sativa* auctor. plur., *M. aquatica* Schr., Roth, Gmel., N. ab E., *M. riparia* Schr., *M. palustris* M., *M. citrata* W., *M. odorata* Sm. Sol., *M. glabra* N. ab

E., *M. adspersa* Mch., *M. plicata* Opiz, *M. ballotae-folia* O., *M. capitata* O., *M. acute-serrata* O., *M. ovalifolia* O., *M. Weiheana* O., *M. coerulea* O., *M. cuspidata* Weihe, *M. nigrescens* Whe., *M. um-brosa* Whe., *M. angulaefolia* Whe., *M. brachiala* Whe., *M. aurita* Whe., *M. hirta* Willd., *M. scro-phulariaeefolia* C. fl. Belg., *M. mosana* C. fl. Belg., *M. gentilis*, *M. dubia* et *M. verticillata* auctor. quor., *M. origanoides* Lej., *M. paludosa* N. ab E., *M. pilosa* Wallr.

Ex speciminibus a me exploratis sequentes for-mas singulares et inter se magis minusve discre-pantes excipere volo. Licet ex his fortasse unum alterumve specimen primo intuitu tot tantasque no-tas singulares atque a caeteris diversas ostendat, ut nomine specifico quodam merito salutandum esset, attamen per totam seriem formae intermediae va-riæ demonstrari et in omnibus unus formationis typus agnosci potest.

a. *Foliis subcordatis magis minusve hirsutis vel glabris, caule simplici vel ramoso firmo vel flac-cido, floribus verticillos aut in apice capitula for-mantibus.*

* *Foliis ovatis subcordatis serratis hirsutis sub-tus villosis incanis breviter petiolatis, caule pler-umque simplici hirsuto incano, calycibus pedicellis-que hirsutis, staminibus exsertis. Mentha hirsuta* auctor. plur.

a.) *Foliis minoribus longe petiolatis utrinque hirsutis incanis acute serratis acutis, caule hir-*

suto simplici inferne aphyollo, floribus capitatis subjecto uno alterove verticillo paucifloro.

b.) Foliis longe petiolatis supra pilis hirtis subtus villosis, infimis et stolonum cordato-subrotundis subcrenatis vel integris, superioribus ovato-cordatis acutis serratis, caule simplici colorato hirto, florum capitulo terminali paucifloro, calycibus hirtis striatis, staminibus inclusis vel exsertis.

c.) Foliis inferioribus cordatis obtusis crenatis, superioribus ovato-cordatis serratis acutis, caule ramoso, floribus capitatis, capitulis laxis, staminibus exsertis.

** Foliis ovato-subcordatis acute serratis longe petiolatis subhirsutis, caule simplici vel ramoso, calycibus striatis subpubescentibus, staminibus variis.

a.) Foliis minus hirsutis viridibus, floribus verticillato-capitatis, capitulo verticilloque subjecto solitariis, caule ramoso, calycibus striatis hirtis, staminibus exsertis. *M. aquatica* auctor. *M. palustris* Sol.

Var. foliis cauleque fusco-purpureis. *M. aquatica* var. auctor.

b.) Foliis obtusis grosse dentatis vel dentato-serratis margine et venis magis minusve pilosis, summis acutiusculis, calycibus substriatis pubescentibus, pedicellis hispidis.

1.) Staminibus inclusis, floribus in capitula collectis verticillo subjecto distante. *M. riparia* Schr. *M. aquatica* var. auctor. *M. hirsutae* var. Sm.

† Caule foliisque fusco-purpureis magis hirsutis.
 † Foliis inferioribus subrotundis obtusis serratis, superioribus acutis basi integris hinc inde cum caule coloratis, floribus verticillatis. *M. sativa C.* fl. Belg.

2.) Staminibus exsertis, foliis inaequaliter subdentato-serratis subcuspidatis undulatis variegatis, floribus verticillato-capitatis.

c.) Foliis inaequaliter subdentato-serratis viridibus vel fusco-rubentibus, floribus verticillatis, capitulo terminali minimo vel nullo. *M. hirsuta Sm. var. M. verticillata Schr., M. sativa L.?*

*** Foliis cordatis serratis utrinque cum caule pedicellis calycibusque pilosis, floribus verticillato-capitatis, staminibus inclusis. *M. pilosa Wallr.*

1.) foliis late cordatis dentato-serratis margine et venis praecipue pilosis, floribus verticillato-capitatis, verticillis 3 — 4 capitulo subjectis distantibus, staminibus exsertis.

2.) foliis angustioribus obtusis serratis subhirsutis viridibus, floribus verticillatis, staminibus inclusis et exsertis. *M. hirta Sm. var. M. verticillata auctor. quor.*

Var. foliis minoribus magis acutis pilis sparsis obsitis cauleque hirsuto rubescente, florum capitulo, verticillo paucifloro subjecto distante, terminato.

3.) foliis late cordatis serratis obtusis uti tota planta glabris, floribus capitato-verticillatis, sta-

minibus inclusis. *M. odorata* Sm., *M. citrata* Willd., *M. adspersa* Mönch. fid. Spreng.

β. Foliis subovatis magis minusve pilosis vel glabriusculis, floribus verticillatis vel verticillato-capitatis, caule simplici vel ramoso.

* Foliis ovato-ellipticis basi rotundatis apice obtusiusculis inaequaliter serratis utrinque pilosis longe petiolatis, floribus verticillato-capitatis, calycibus pubescentibus striatis, staminibus inclusis, caule flaccido ramoso hirsuto. *M. paludosa* N. ab E.

** Foliis latoribus grosse et remote serratis, inferioribus ovato-subrotundis obtusis, superioribus et rameis acutiusculis, subtus subpubescentibus supra pilis sparsis, caule pedicellis calycibusque hirsutis, staminibus variis.

Caulis erectus ramosissimus. Stolonum folia subrotunda crenata rubentia.

a.) Caule subsimplici stricto basi ramoso hirsuto, foliis inferioribus acute et inaequaliter serratis ovato-subellipticis superioribus sensim decrescentibus magisque ovatis acutis supra subpilosis subtus pubescenti-hirtis, floribus verticillato-capitatis, capitulo terminali acuminato, verticillis 5 — 7 subjunctis infimis distantibus (spicam laxam interruptamque mentientibus), calycibus striatis pedunculisque hirtis, staminibus inclusis. *M. hirta* Willd. en.

Var. floribus capitatis vel verticillo uno altero vertantum subjecto, foliis minoribus albis raris pilosis, caule ramosissimo (Ad *M. ripar.* Schreb. transiens).

b.) Caule subsimplici erecto superne subramoso pilis deflexis hirto, foliis subdentato-serratis supra subpilosis subtus subpubescenti-hirtis basi integris, inferioribus subellipticis obtusis, superioribus ovatis acutiusculis, floribus verticillatis, calycibus substriatis pedunculisque hispidis, staminibus inclusis. *M. mosana C.* fl. Belg.

Var. floribus verticillatis subcapitatis, capitulo terminali paucifloro minimo, calycibus striatis subpubescentibus, caule inferne aphylo.

*** Foliis obtusis dentato-serratis glabriusculis, superioribus oblongo-ovatis acutiusculis vel acutis, caule ramoso flaccido pilis sparsis hirto plerumque colorato, floribus spicam mentientibus in verticilos plures distantes capitulo terminali subjectos dispositis vel capitato-verticillatis capitulo verticilloque unico subjecto solitariis, calycibus striatis pedicellisque pubescentibus vel hirtis glabrisve, staminibus variis. *M. paludosa Sole.*, *M. piperita* auctor. quor.

a.) Caule erecto-strieto superne ramoso pilis raris praecipue ad angulos hirto rubente, foliis argute serratis angustioribus subacutiusculis subpubescentibus supra glabriusculis, floribus verticillato-capitatis, capitulo terminali acuminato brevi, verticillis 2-3 subjectis remotis, calycibus striatis pedicellisque hirsutis coloratis, staminibus inclusis (Ad *M. ripariam* Schr. transiens).

b.) Caule erecto ramoso flaccido angulis hirsuto vel glabriusculo, foliis latioribus obtusis inae-

qualiter dentato - serratis fusco - purpurascensibus, summis ovatis acutis pilis sparsis conspersis, floribus verticillato - capitatis, capitulo terminali ovato - acuminato, verticillis pluribus subjectis distantibus, calycibus coloratis striatis hirtis, staminibus inclusis.

Var. caule foliisque viridibus magisque pubescentibus, floribus verticillato - capitatis, capitulo terminali subgloboso denso, verticillis 2 — 3 subjectis minus distantibus laxis, calycibus pedicellisque hirtis.

c.) Caule ramoso angulis scabro, foliis glabris remote et inaequaliter dentato - serratis obtusis, superioribus angustioribus, floribus verticillato - capitatis, capitulo terminali laxo, verticillis remotis, calycibus striatis basi cum pedicellis hirtis, staminibus exsertis. (Tota planta utplurimum purpurascit).

Var. florum capitulis verticillisque paucifloris laxis, calycibus striatis subglandulosis basi cum dentibus purpurascensibus, pedicellis pilis sparsis hirtis, floribus minoribus pallidioribus.

γ. *Foliis oblongis magis minusve pubescentibus vel glabris, caule simplici vel ramoso, floribus verticillatis vel verticillato - capitatis.*

* Caule simplici vel basi tantum ramoso pilis deflexis hirsuto vel subvilloso, foliis oblongis, superioribus basi rotundatis serratis hirsutis, floribus capitatis vel verticillato - capitatis verticillatisve, calycibus substriatis pedicellisque hirtis, staminibus variis. *M. hirsuta* Schr., *M. aquatica* auctor. quor.

a.) Caule basi ramoso, foliis oblongis basi rotundatis acute et inaequaliter serratis minus hirsutis viridibus et ad venas petiolosque pilosis, floribus capitatis verticilloque subjecto solitario, calycibus striatis hirsutis, staminibus exsertis.

b.) Caule simplici colorato, foliis minoribus remote et acute serratis obtusiusculis, florum capitulo terminali laxo, calycibus pedicellisque pilis patentibus hirtis (Ad *M. aquaticam* Schr. accedere videtur.)

** Caule ramoso vel simplici sebro hirto viridi vel purpurascente, foliis oblongis basi latioribus subproductis obtusis serratis, pilis praecipue subtus et in venis pubescentibus vel glabriusculis glabrisve, superioribus subacuminatis, floribus verticillatis vel verticillato - capitatis, pedicellis glabriusculis, calycibus substriatis hirtis, staminibus exsertis vel inclusis. *M. gentilis* auctor. quor.

a.) Caule ramosissimo flaccido plerumque purpurascente, foliis argute serratis viridibus subtus et ad venas praecipue pilis hirsutis, floribus verticillato - capitatis, calycibus striatis, staminibus exsertis.

Var. caule altiore cum foliis glabriusculis fusco-purpurascente, floribus verticillatis, staminibus inclusis.

b.) Caule simplici vel ramoso flaccido sebro purpurascente, foliis latioribus angustioribusve subdentato - serratis serratisve purpurascentibus nervosis glabris vel pubescentibus, inferioribus

obtusis, floribus verticillatis vel verticillato-capitatis, calycibus striatis subhirsutis, staminibus inclusis vel exsertis.

Var. 1. Foliis nervosis, inferioribus latis dentato-serratis obtusis, superioribus acutiusculis, omnibus glabriusculis supra subtusque imprimis ad venas purpurascensibus, calycibus striatis hirtis, pedicellis scabris, staminibus inclusis. *M. scrophulariaefolia C. fl. Belg.*

Var. 2. Caule simplici erecto firmo basi aphylo, foliis angustioribus nervosis, inferioribus glabris obtusis crenatis vel subserratis, superioribus acuminatis serratis, subtus hirsutis, supra pilis raris obsitis, floribus verticillato-capitatis, calycibus striatis hirtis, staminibus corolla subbrevioribus.

Stolonum longarum folia sessilia, cordato-subrotunda, crenata subundulataque.

Var. 3. Caule simplici scabro superne hirsuto subcolorato, foliis angustis obtusis, superioribus acuminatis remote et inaequaliter serratis subnervosis subtus pubescentibus supra pilis sparsis obsitis, hinc inde colore purpurascente adspersis vel viridibus, floribus verticillatis, calycibus substriatis hirtis, pedicellis scabris, staminibus exsertis. (Ad *M. acutifoliam Sm.* transit.)

Hab. in paludosis, ad fossas inque ripas lacuum, fluminum rivularumque. (Species vulgatissima maximeque polymorpha.) (Schluss folgt.)

(Hiezu Titel und Inhaltsverzeichniß zum I. Band.)

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Flora oder Allgemeine Botanische Zeitung](#)

Jahr/Year: 1835

Band/Volume: [18](#)

Autor(en)/Author(s): Fingerhuth Carl Anton

Artikel/Article: [Beobachtungen und Bemerkungen über die Gattung
Mentha- besonders der in Europa vorkommenden Species, als
Entwurf zu einer Monographie dieser Gattung 385-400](#)